

tema

Danmarks nye stormoské

Arkitekten: "Jeg har ikke mødt nogle mørkemænd i moskéen" // Nørrebro-præst:
"Tillykke Danmark! Om moské-åbning og godt naboskab" // Hospitals-imam:
"Moskéen kan blive en fakkeltærer for religionsfriheden" // **Læs også:** Boko Haram
- en trussel mod moderate muslimer // Pave Frans - religionsdialogens mand

Magasinet IKON Magasinet IKON udgives af IKON, som i 2013 fusionerede med Danmission og nu fungerer som en styregruppe under Danmission. Magasinet henvender sig til alle, der ønsker at forholde sig til den religiøse mangfoldighed. Formålet er gennem saglig og engageret formidling at inspirere til dialog, give dybere indsigt og øge forståelsen mellem kirken og tidens religiøse strømninger.

Abonnement: IKON udkommer normalt i marts, juni, september og december. Årsabonnementet 220,- kr. (inkl moms), Løssalg 55,- kr. Abonnement kan bestilles på nedennævnte adresse eller ved indbetaling af beløbet på giro 6 61 61 51 med angivelse af afsenderadresse samt formålet med indbetalingen.

Redaktion:

Eva Bernhagen, ansv. red., bernhageneva@hotmail.com,
Sarah E. Lodberg, med.red., sarah.lodberg@gmail.com,
Lars Buch Viftrup, larsviftrup@yahoo.dk,
Lene Skovmark, lene.skovmark@mail.dk,
Martin Herbst, mthe@km.dk,
Sidsel Hornemann, sidsel_hornemann@hotmail.com,
Malene Fenger-Grøndahl, malene@fenger-grondahl.dk.

Layout: Jeanette Westh, jeanettewesth@gmail.com.

Forsidebillede: Jens Nørgaard Larsen, Scanpix.

Tryk: Fjerritslev Tryk, Østergade 35,
9690 Fjerritslev, tlf.nr. 98 21 24 31.

Oplag: 1000.

Indlæg og artikler sendes til Redaktionen, IKON, Nørreallé 29, 8000 Århus C, e-mail: ikon@ikon-danmark.dk. Læserbreve/debat-indlæg modtages gerne, dog forbeholder redaktionen sig ret til at udelade eller forkorte efter eget skøn.

Signerede artikler er ikke nødvendigvis udtryk for IKONs holdninger.

Annoncer: 4 kr. pr. mm. - 1/4 side 800 kr. - 1/2 side 1400 kr. - 1/1 side 2500,- (alle priser ekskl. moms).

IKON: Nørreallé 29, 8000 Århus C, tlf.: 30200280. SE-nr. 1663 9397.

E-mail: ikon@ikon-danmark.dk.
Formand: Louise Buch Viftrup, louiseviftrup@gmail.com.

Hjemmeside: www.ikon-danmark.dk.

Her kan man også melde sig ind i foreningen IKON, hvor årskontingentet er 200,- kr. (dog 100,- kr. for studerende og pensionister). Husstandsmedlemskab 300,- kr.

Det er tilladt at citere fra IKON i henhold til Medieansvarsloven med tydelig kildeangivelse. Ved eftertryk af artikler må der aftales med redaktionen eller forfatteren.

Copyright © IKON-Danmark 2014.

ISSN 2246-4042.

På forsiden

En gæst beundrer udsmykningen af Københavns nye stormoské, Hamad Bin Khalifa Civilisation Center, på Ydre Nørrebro, ved åbningen den 19. juni 2014. Bygningen rummer blandt andet bedesal med plads til 900 mænd på gulvet og 600 kvinder på en balkon ovenover, rum til rituel afvaskning, conferencecenter, mødelokaler, fitnesscenter og en restaurant med det eksotiske navn Sahara. FOTO: Jens Nørgaard Larsen, Scanpix.

Indhold

Jeg har ikke mødt nogle mørkemænd i moskéen // 4

Tillykke Danmark! Om moskéåbning og godt naboskab // 8

Moskéen kan blive en fakkeltærer for religionsfriheden // 10

Fuldstændigt klart og Titusind idioter // 13

Boko Haram - en trussel mod moderate muslimer // 14

Boganmeldelse: *Islam – min hjertesag // 18*

Digtet *Fordybe forundringen // 21*

Pave Frans - en stærk spiller på religionialogens bane // 22

Boganmeldelse: *Bekendelser fra en kulturkristen muslim // 25*

Aktuelt // 27

Meditation over sura 1 - Åbningen Al-Fatiha // 27

Hop over hækken!

AF EVA BERNHAGEN
Redaktør

Hvordan man får sig et godt naboskab kan der skrives tykke bøger om. Nogle knækker aldrig koden og for andre virker det til at være en næsten medfødt evne. Jeg har Lis som min nabo til højre side. Hun hjælper en gang i mellem med at passe børn, hvis det brænder på. Det sker også, at de af sig selv går over til Lis, fordi hun har kager og chokolade, som hun gavmildt deler ud af. Huset til min venstre side var indtil for nylig ukendt for mig. Her i sommers opdagede jeg, at der var et leben uden lige i haven ved siden af mig. Træer, der blev fældet; telte, som blev slået op; mennesker, som snakkede og lo; vasketøj, som blev hængt til tørre; en grill, der blev tændt; borde og stole, som blev slæbt uden for. To små drenge bor der lige pludselig også. ”Jeg går lige over for at lege med Magnus”, siger min søn og maser sig nok så frejdigt igennem de buske, der udgør grænsen mellem vore to husgrunde. Jeg holder mig inde bag køkkendøren på behørig afstand, indtil jeg en dag i sommerferien synes, at det er på høje tid at gå over og hilse på.

I dette nummer af magasinet IKON gæster vi Hamad Bin Khalifa Civilisation Center på Ydre Nørrebro i København, som åbnede d. 19. juni i år. Og der er sandelig noget at fejre

– også for os kristne –, når de danske muslimer får bygget en stormoské med minaret og kuppel, hvor de kan samles omkring det, der er helligt for dem. Det er endnu mere glædeligt, at de ønsker vores deltagelse i deres fest. En fest er jo som bekendt et godt udgangspunkt for at gå i dialog og få stillet de brændende spørgsmål. Hvordan ser det ud i den muslimske virkelighed? Hvordan arbejder man med fornyelse? Findes der foreninger, som vokser ud af moskéen – på samme måde som de kirkelige foreninger altid har bidraget til at inspirere kirken og fået den til at flytte sig – enten fordi foreningerne mente, at det, der foregik i kirken ikke var kristent nok – eller fordi man trængte til at frigøre sig fra traditionerne og de stive former? Hvis du synes det er vigtige og påtrængende spørgsmål, så hop med os ind over nabohækken og med til fest.

Vi bringer først et interview med arkitekten bag moskéen, Metin Aydin, der tidligere var af den overbevisning, at Danmarks første stormoské ville blive opført i Aarhus. Ikke desto mindre er han stolt af Københavnermoskéen og kalder den for ”en milepæl.” Nicolaj Stubbe Hørlyck, børne- og ungdomspræst ved Brorsons Kirke på Nørrebro, deltog også ved åbningsfesten. Læs hans kommentar

om naboskab, der ikke behøver være kompliceret. ”En fakkelbærer for religionsfriheden” kalder Naveed Baig, imam på Rigshospitalet, den nye moské i Rovsingsgade. Han har høje forventninger til moskéens bestyrelse og mener bl.a., at en af de vigtigste opgaver er at oplære de unge i, hvordan de bliver gode ambassadører for islam i Danmark. Radikalisering er et aktuelt problem og en trussel mod moderate muslimer både i og udenfor Danmark. Se Mogens S. Mogensens artikel om Boko Haram.

Mellem artiklerne har vi valgt at vise nogle af de æstetiske og poetiske sider af islam. Uddrag fra Hafiz’ digte og eksempler på islamisk kalligrafikunst tegner et billede af en tro, en kultur og nogle mennesker, som jeg er stolt over at kalde mine naboer. På magasinets sidste sider bringer vi en meditation over sura 1, Al-Fatiha, åbningskapitlet i Koranen, skrevet af prof. Emeritus Theodor Jørgensen. Meditationen blev til i en studiegruppesammenhæng, hvor kristne og muslimer læste hinandens helligskrifter og inspireret forsøgte sig med en tolkning. Det blev til denne lovprisning.

God læselyst!

Jeg har ikke mødt nogle

mørkemænd

i moskéen

Interview: Metin Aydin er vokset op med en kristen mor og en muslimsk far, der begge var troende. Så for arkitekten bag Danmarks første store moské er der intet mærkeligt ved, at religionen er en synlig del af dagligdagen – selv om han ikke vil kalde sig selv religiøs.

AF MALENE FENGER-GRØNDAHL
Journalist og forfatter

De sidste par år har det ikke skortet på vigtige dage i arkitekt Metin Aydins professionelle liv. Især to af dem skiltes sig ud. Den ene var den 30. januar 2013. Den dag løftede en mobilkran en 17 tons tunge kuppel med en diameter på 16 meter på plads oven på det, der skulle blive Danmarks første store moské bygget til formålet – og med både kuppel og minaret. Den anden dag var den 19. juni 2014, hvor moskéen officielt blev indviet med stor festivitas. Tusinder af mennesker strømmede til Rovsinggade på Ydre Nørrebro for at se den nye moské med det tilhørende islamiske kulturcenter. Udover selve bedesalen med plads til 900 mænd på gulvet og 600 kvinder på en balkon ovenover rummer moskéen og kulturcentret blandt andet rum til rituel afvaskning, et conferencecenter,

mødelokaler, kontorlokaler, et fitnesscenter og en restaurant med det eksotiske navn Sahara.

Islamisk kalligrafi og nordisk minimalisme

Det 'fremmede' eller eksotiske dominerer nu ellers ikke den nye moské. Der er ganske vist diskrete gipsdekorationer udført af marokkanske specialister og med inspiration fra den islamiske storhedstid i Andalusien, vinduerne har spidsbueform, som det kendes fra orientalsk arkitekturtradition, og under kuplen er Koranens 99 navne for Gud kalligraferet med bladguld. Men hovedindtrykket er en lys, enkel og åben bygning, der trækker på den nordiske minimalisme og funktionalisme. Metin Aydin har kaldt syntesen af traditionelle islamiske karakteristika og nordisk arkitekturtra-

dition for et "match made in heaven". Og han følte sig nærmest i den 7. himmel under åbningsceremonien. For selv om Metin ikke vil kalde sig selv religiøs, har han med egne ord "stor forståelse for religiøse menneskers behov". Han har derfor i mere end 15 år arbejdet på visionen om at få opført en dansk moské, der afspejler det faktum, at islam er en del af den danske virkelighed, og at danskere i dag ikke kun er folkekirkekristne og lyshårede, men også kan være muslimer af mange forskellige slags.

"Ved åbningsceremonien var der en mangfoldighed, som gjorde mig meget glad. Der var muslimer med baggrund i Fjernøsten, Mellemøsten, Nordafrika, Europa, Tyrkiet osv. Der var unge og gamle, mænd og kvinder. Der var også folk fra nabolaget, både muslimer og ikke-muslimer, som

Metin Aydin, f. 1972.
Arkitekt ved Johannesen Arkitekter i Vejle.
FOTO: www.johannesen-arkitekter.dk.

”

Ved åbningsceremonien var der en mangfoldighed, som gjorde mig meget glad.

bare var nysgerrige, og der var hele seks præster til stede samt en shiitisk imam. Det var et flot billede på det faktum, at Danmark er et mangfoldigt samfund,” siger Metin Aydin og tilføjer, at det var værd at bemærke, at en shiitisk imam var til stede, ”for historisk og også aktuelt ser vi jo, at der kan være voldsomme og tragiske stridigheder mellem shiitter og sunniere. Men efter min mening opstår den slags især i samfund, der på forskellig vis fremmer polarisering og dermed radikalisering,” siger han.

Religiøse behov er ikke mærkelige

De bekymrede og vrede røster, der har ytret sig i debatten om moskéen på Nørrebro – og moskébyggeri i Danmark i det hele taget – har blandt andet hævdet, at en moské vil fremme

radikalisering. Metin Aydin er helt uenig i den påstand.

”Moskéen på Nørrebro er bygget i samarbejde med helt almindelige muslimer og med udgangspunkt i deres ønsker og behov. For mig at se er der intet farligt eller mærkeligt i, at religiøse mennesker ønsker et værdigt sted at bede og have et fællesskab med andre troende. Tilmed har gruppen bag denne moské ønsket, at moskéen skal være åben mod det omgivende samfund og bidrage til integration af moskéens brugere. Hvorfor skulle man ellers samarbejde med kommunen om at drive et ældrecenter på moskéens område?” spørger Metin Aydin retorisk som svar på mistanker om, at moskéen ville blive styret af konservative kræfter i Qatar, fordi størstedelen af finansieringen kommer derfra, og at den vil udvikle sig til et skalle-

skjul for reaktionære eller ligefrem militante kræfter.

”Folkene bag moskéen har hele tiden ønsket åbenhed og vist engagement i det omgivende samfund. For nylig har de sat et banner op på facaden, hvor der står ”Dette er en bro. Velkommen indenfor”. Med andre ord ønsker gruppen bag moskéen at fungere som en bro, hvor bevægelsen kan gå begge veje. Så til dem, der frygter radikaliserings eller ser islam som en trussel, kan jeg da kun sige, at de skal tage imod opfordringen: Gå ind i moskéen og se, hvad der møder dig,” siger Metin.

Ambulancer til Syrien

Metin Aydin understreger, at han i sit samarbejde med foreningen bag moskéen ikke på noget tidspunkt har ”mødt nogen mørkemænd”. Tværti-

”

De (politikerne) havde virkelig en chance for at få noget goodwill hos de muslimske borgere ved at tage imod invitationen og på den måde vise dem anerkendelse og respekt.

mod. ”Der foregår ikke våbentræning i kælderen, og de sender ikke unge mænd i krig i Syrien derfra. I stedet er der f.eks. en gruppe i moskéen, der har samlet penge ind og købt danske ambulancer og kørt dem hele vejen til Syrien for at hjælpe krigens ofre. Det er ikke folk med syrisk baggrund, der har gjort det. Det er bare mennesker, som udøver social ansvarlighed,” siger han.

Selv om Metin ikke kan lide at karakterisere sig selv som godgørende, erkender han, at hans arbejde med moskéen ikke kun er en del af en karriere som arkitekt og som direktør i firmaet Johannsen Arkitekter. Det er også hans forsøg på at bidrage til at skabe et mere harmonisk samfund. ”For mig at se lider vi i Danmark under, at vi har været et meget homogent samfund, og vi sidder fast i en tankegang, der knytter sig til det monokulturelle. Jeg mener ikke, at monokultur er sundt, for i en monokultur er der altid en risiko for, at en bestemt fløj lukker sig om sig selv og får mulighed for at udvikle sig i radikal retning. I et mangfoldigt samfund, hvor der er

plads til mange forskellige stemmer, sker det ikke så let,” siger han og tilføjer, at den danske politiske kultur efter hans mening heldigvis er præget af en tradition for mangfoldighed i modsætning til f.eks. den amerikanske, hvor en polarisering mellem to eller tre partier ofte fører til handlingslamelse. ”Så vi har på sin vis gode forudsætninger for at rumme mangfoldigheden. Alligevel er det, som om dele af samfundet stadig forsøger at benægte det faktum, at vi er blevet et multireligiøst og multikulturelt samfund. Men der er ingen vej tilbage. Vi kan ikke lukke os ude fra resten af verden, og vi kan ikke smide verden ud af Danmark,” siger han.

Kristen mor – muslimsk far

For Metin er mangfoldigheden et faktum, der ligger i hans egen familiehistorie. Hans mor er etnisk dansker og kristen og har altid gået meget i kirke. Hans far kom til Danmark som gæstarbejder fra Tyrkiet og har muslimsk baggrund. Også for ham har religionen været en naturlig del af hverdagen. Så Metin er vokset op i et hjem,

hvor både Koranen og Bibelen var at finde på en prominent plads på reolen i stuen, og hvor begge forældre praktiserede en religion. Selv vil Metin ikke betegne sig som hverken kristen eller muslim - eller religiøs i det hele taget. Så det er ikke af personlige religiøse grunde, at han har engageret sig i moskébyggeri. Men han har stor respekt for religiøse menneskers behov for at kunne dyrke deres religion både alene og i fællesskab med andre, og som arkitektstuderende faldt det ham ind, at med et stigende antal muslimske borgere i Danmark ville det være både logisk og rimeligt, at der blev opført en moské bygget til formålet og i en stilart og størrelse, som muslimer kunne være stolte af.

Han brugte en del tid på at studere islamisk arkitektur og besøgte moskéer i flere verdensdele, inden han i 2001 lavede sit afgangsprøveprojekt fra Arkitekt-skolen i Aarhus: et forslag til en moské og et islamisk kulturcenter i Aarhus midtby. Arbejdet med afgangsprøven førte ham i kontakt med en gruppe muslimer i Aarhus, der arbejdede med planer om at rejse penge til en moské,

og i første omgang tænkte Metin, at hans projekt kunne blive en realitet inden for få år. ”Dengang var jeg nok lidt naiv. Jeg var i hvert fald yngre og uden nogle af de bekymringsrynker og furer, der har aflejret sig i mit ansigt siden,” siger han. ”Så jeg troede, at moskéen ville komme ret hurtigt, og at det ville blive i Aarhus. Siden blev jeg klogere. Det har været en stor udfordring for muslimerne at skabe fælles fodslag blandt de meget forskellige grupper, og samtidig har de politiske beslutningstagere ikke gjort noget for at skubbe projektet fremad,” siger han.

Milepæl med mislyde

Med moskéen i København er et vigtigt skridt taget, mener Metin. Han tøver ikke med at kalde det en milepæl, om end omgærdet af visse mislyde: ”Jeg er overbevist om, at moskéen vil få stor betydning for Danmarks muslimer, fordi de vil føle sig anerkendt. Men den vil også række langt ind i samfundet og præge forholdet mellem muslimer og ikke-muslimer positivt, for den giver mennesker mulighed for at mødes, så de kan se, at også muslimer er mennesker, for hvem troen fylder noget i deres liv, men arbejde, skolegang, fritidsinteresser og alt det fælles menneskelige i øvrigt fylder ofte lige så meget eller mere,” siger han.

Metin ærgrer sig dog over, at der var så få politikere til stede ved åbningen af moskéen i København. ”De havde virkelig en chance for at få noget goodwill hos de muslimske borgere ved at tage imod invitationen og på den måde vise dem anerkendelse og respekt. Men der er åbenbart stadig en berøringsangst over for det religiøse; særligt islam,” siger han.

Alligevel mener han, at der siden hans afgang fra arkitektskolen er sket meget med danskernes syn på og viden om islam. ”Mange flere danskere har fået en basal viden om islam og har vel også opdaget, at der er stor mangfoldighed blandt muslimer,” siger han. For 6-7 år siden viste en

meningsmåling blandt aarhusianere endda, at ca. 2/3 var positive over for, at der kunne bygges en stor moské i den jyske hovedstad. Så Metins næste store projekt – en moské og et islamisk center i Aarhus – har en vis medvind, vurderer han – på trods af nylige protester fra de borgerlige politikere i byrådet. Projektets bygherre er Forbundet af Islamiske Foreninger (FIF), som er en sammenslutning af muslimske foreninger med forskellige etniske baggrunde. FIF købte i 2007 en grund i Brabrand ved Gellerup-parken, og efterhånden er finansieringen også kommet på plads. Så Metin forudser, at de første sten til endnu en moské, der kombinerer islamisk tradition med moderne dansk arkitektur, vil blive lagt i 2017.

”

Så til dem, der frygter radikaliserings eller ser islam som en trussel, kan jeg da kun sige, at de skal tage imod opfordringen: Gå ind i moskéen og se, hvad der møder dig.

TEGNINGER: www.johanssen-arkitekter.dk

Tillykke Danmark!

- om moskéåbning og godt naboskab

AF NICOLAJ STUBBE HØRLYCK

Børne- og ungdomspræst i Brorsons Kirke på Nørrebro, København

Egentlig har jeg altid syntes, at det var pinligt, at muslimer i Danmark ikke havde et bedehus med islamisk arkitektur, men var henvist til at bede i kældre eller tomme butikslokaler. I et land med religionsfrihed burde det vel være en ret at have et værdigt sted at bede?

Så da en journalist fra P3 ringede for at høre, hvad jeg, som præst på Nørrebro, mente om, at man nu rejste den første minaret i Danmark i den bydel, hvor mit sogn ligger, var jeg ikke i tvivl om, hvad jeg skulle sige. Det blev til et lille interview i radioen, hvor journalisten satte mig sammen med Mohamed Al Maimouni, der er formand for medieudvalget i Dansk-Islamisk Råd, som står bag moskéen på Nørrebro i København. Interviewet gav mig lejlighed til at lykønske Mohamed med "rejsegildet" og Mohamed lovede i samme forbindelse at invitere mig til åbningen, når moskéen stod færdig.

Uld, bare fødder og respekt

Derfor glædede det mig utrolig meget, da jeg modtog en personlig invitation til indvielse den 19. juni 2014 af Danmarks første moské med minaret og kuppel. For mig var det en historisk begivenhed, og jeg var glad og stolt over at være blevet inviteret med.

Men ikke lang tid efter invitationens ankomst, blev jeg igen ringet op af en journalist, der denne gang ville

vide, hvad jeg mente om alle dem, der ikke havde tænkt sig at komme til moskéåbningen. Jeg kunne ikke undgå at undre mig: Hvorfor denne fokusering på forskelle og uenigheder, når man burde glæde sig over en festlig begivenhed?

Det viste sig, at vi var en række præster, der var inviteret. Da Københavns biskop, Peter Skov-Jakobsen, desværre selv var forhindret i at deltage, endte det med at vi blev en lille delegation af præster, der deltog. Vores gruppe af præster var af meget forskellig teologisk observans, men hver især ankom vi i vores sorte kjoler, da biskoppen mente, det var det mest naturlige ved sådan en lejlighed! Det kan dog diskuteres, hvor naturlig en kombination ulden kjole og bare fødder var (se billedet..).

Med os havde vi en hilsen fra biskoppen, som blev læst op af tidligere missionær i Den arabiske Golf, Leif Munksgaard. Derudover holdt moskéens egen formand, Abdelhamdi Hamdi, og Qatars minister for religiøse anliggender, Ghaith Bin Mubarak Ali Omran Al-Kuwari, hver en tale. Alle understregede de vigtigheden af dialog og respekt for menneskers forskellige kultur og religion.

Kritikken haglede ned

Allerede inden vi var ankommet til åbningen haglede kritikken ned over os på de sociale medier og i pressen. Hvordan kunne vi blåstemple rege-

ringen i Qatars meninger om dette og hint ved at deltage i moskéåbningen? Hvordan kunne de af os, der gik ind for kirkelig vielse af homoseksuelle, deltage i åbningen af en moské? Hvordan kunne jeg som præst, som burde arbejde for udbredelsen af evangeliet, deltage i åbningen af en moské, som ønsker at udbrede islam? Hvad med de kvindelige præster som deltog, som vel blev forment adgang til moskéen?

Nabofest på tværs af overbevisninger

For mig er det faktisk ikke så kompliceret. Min nabo har fået et nyt hus, og han inviterer mig til en fest. Jeg kommer selvfølgelig, og glæder mig med ham over det nye smukke hus. Det kan da godt være, at vi ikke er enige om alt. Det kan da også godt være, at der er nogen i hans familie, som jeg heller ikke er enig med. Men det ændrer da ikke på, at han er min nabo, og at vi to skal leve side om side i fred og fordragelighed. Hvis vi bliver gode venner, kan vi måske endda snakke om de ting, vi er uenige om - uden at blive uvenner. Måske kunne jeg oven i købet blive klogere og lære noget, som jeg ikke vidste i forvejen.

Derfor glædede det mig også at se, at der var kommet andre naboer til festen som langt fra er enige om alt. Blandt andet flere imamer fra andre retninger inden for islam. Den katolske biskop, Czeslaw Kozon, var der også. Han sagde, at han syntes, det var

det naturligste i verden at komme til en moskéåbning og mente bestemt, at andre katolske biskopper verden over ville gøre det samme.

Politi, sikkerhedsfolk og bøn

Der var selvsagt et stort presseopbud ved moskéen og masser af postyr med politi og sikkerhedsfolk. De fleste var dog gået, da dagens højdepunkt fandt sted. Ingen syntes at interessere sig for dagens, i mine øjne, vigtigste begiven-

hed, nemlig den første bøn i en moské i Danmark med islamisk arkitektur. Deltagerne i bønnen lod sig ikke distrahere af de fem folkekirkepræster (to af dem kvinder) i ornat, der sad på gulvet bagest i moskéen. Allahu Akbar. Gud er større. Sådan starter muslimernes bøn. Ja, Gud er sandelig større, end hvad vi kan fatte, og hvad der kan rummes inden for en enkelt tradition. Hvis vi afholder os fra at møde mennesker, der tror og mener noget

anderledes end os selv, så går vi glip af muligheden for at få indblik i andres rige traditioner og indsigt. Hvis vi takker nej til invitationen, fordi vi ikke er enige med værten om alt, så går vi glip af muligheden for at skabe værdifulde relationer og ægte venskaber.

*Tillykke til Danmark med moskéen!
Tillykke til danske muslimer med det nye smukke hus på Nørrebro!*

”

For mig er det faktisk ikke så kompliceret. Min nabo har fået et nyt hus, og han inviterer mig til en fest. Jeg kommer selvfølgelig, og glæder mig med ham over det nye smukke hus.

Fem folkekirkepræster ved åbningsfesten. Fra venstre: Jens Christian Larsen, Kingo Kirke; Pernille Østrem, Stefanskirken; Nicolaj Stubbe Hørlyck, Brorsons Kirke; Jonna Dahlsgaard, Anna Kirke samt Leif Munksgaard, pastor emeritus. FOTO: Nicolaj Stubbe Hørlyck.

Interview: For imam Naveed Baig har den nye moské på Nørrebro i København stor symbolsk og følelsesmæssig betydning, selv om han ikke selv bruger den så ofte. Den er en del af Danmarks religionshistorie, siger han.

Imam:

”Moskéen kan blive en fakkelbærer for religionsfriheden”

AF LENE SKOVMARK
Åndelig vejleder og præst

”Moskéen har en følelsesmæssig og symbolsk betydning for mig. Det er Danmarks første rigtige moské, med minaret, og den ligger midt i København. En moské er åben for alle, så hvis man er i området, kan droppe ind og bede her.” Sådan beskriver Naveed Baig den nye moskés betydning for ham. Han er imam ved Dansk Islamisk Center på Indre Nørrebro og har ikke været direkte involveret i overvejelserne om byggeriet af den nye moské. Desuden bor han i Brøndby, så han bruger ikke selv den nye moské så ofte. Men den symbolske betydning er vigtig for ham: ”Moskéen er en del af gadebilledet og en del af lokalhistorien, ja en del af Danmarks religionshistorie.”

Et knudepunkt for fællesskab

Naveed Baig synes, at det er svært at forudsige moskéens betydning i fremtiden, men han ser mange muligheder, ikke mindst på grund af den opbakning, projektet har nydt fra både muslimsk og ikke-muslimsk side.

”Men man har set mange muslimer og ikke-muslimer bakke op om den, uanset om man har været enig i konstruktionen, i teologien eller hvor pengene er kommet fra. Der har været en generel støtte i forhold til religionsfriheden, både fra muslimer og ikke-muslimer. Så den er potentielt en fakkelbærer for religionsfriheden, et levende eksempel på, at man kan samles om et vigtigt projekt, og det er en god ting. Mens andre moskéer ofte er gemt væk i fabrikker eller i et kælderlokale, så markerer den tydeligt, at her er Guds hus, et bedested, som er anerkendt og tilgængeligt for alle. Bare det at den er der, er en anerkendelse af religionsfriheden og af de danske muslimer i området.”

Han tilføjer, at moskéen er knudepunkt for fællesskab. ”De lokale muslimer bruger den og betragter den som deres egen, og den samler mennesker og muslimer på tværs af etniciteter og religiøse grupperinger. Der er konferencelokaler, restaurant, undervisningslokaler og fitness-center. Man holder kurser og aktiviteter for folk i

lokalsamfundet, og der er planer om at oprette et aktivitetscenter for ældre og for kvinder, hvor de kan finde social støtte, lære dansk og få viden om dansk kultur.”

Selv om det for nogle kunne lyde som en meget dansk tilgang med samspillet mellem forskellige aktører i lokalsamfundet, er det ifølge Naveed Baig snarere inspireret af en tradition fra Qatar og andre muslimske samfund, hvor moskéen opfattes som et multikulturelt medborgerhus, hvor man lægger vægt på samspillet mellem mennesker, samfund og kulturer. ”Det signalerer en åbning til omverdenen. Der kommer folkeskoleklasser og gymnasieelever på rundvisning, og der har været stor interesse fra samfundets forskellige lag,” fortæller han.

Stort potentiale for dialogarbejde

Baig forudser, at den nye moské kan blive et vigtigt udgangspunkt for øget dialog: ”Det er Dansk Islamisk Råd, som har taget initiativet til mosképrojektet. Dansk Islamisk Råd har

Naveed Baig, f. 1975. Imam ved Dansk Islamisk Center på Indre Nørrebro og hospitals-imam på Rigshospitalet. FOTO: Lene Skovmark.

”

Jeg håber virkelig, at danske muslimer kan få støtte fra moskéen og dens aktiviteter til at være medborgere i stedet for modborgere.

før afholdt dialogarrangementer. Bl. a. har de arrangeret en konference for kristne og muslimske ledere, der sidste gang blev afholdt i de tidligere bygninger over for den nuværende moské. Jeg er ikke i tvivl om, at de fortsat ønsker at facilitere dialogarbejde for både jøder, kristne og muslimer med flere. Og at arbejde for en ligeværdig dialog og et fælles engagement for samfundets bedste.”

Hvorvidt potentialet bliver udnyttet, afhænger dog i høj grad af moskéens bestyrelse, vurderer han: ”Det hele kommer an på, om medlemmerne af bestyrelsen er klar over, hvor vigtig en rolle, de spiller. Om de er i stand til at favne bredt og sætte handling bag deres ord, eller om der opstår nogle interne problemstillinger, som gør, at det går i stå. Det ville være uheldigt... I en bestyrelse vil folk jo ofte noget forskelligt. Det kender vi fra menighedsråd og politiske og religiøse sammenhænge. Der kan være unge, der har nogle idéer og ældre med andre behov. Men jeg er ikke i tvivl om, at de vil række ud. Det så vi allerede ved åbningen, hvor man havde inviteret mennesker fra forskellige religioner og politiske partier.”

Medborgere i stedet for modborgere

Baig understreger, at moskéen spiller en vigtig rolle i forhold til at være med til at udvikle en kultur for medborgerskab blandt muslimer.

”Jeg håber virkelig, at danske muslimer kan få støtte fra moskéen og dens aktiviteter til at være medborgere i stedet for modborgere. At den kan være med til at skabe den holdning, at man kan bidrage til samfundet, være aktiv og arbejde med de menneskelige relationer. Det er en kultur, som jeg håber, moskéen vil være med til at fremme.”

Især er det et vigtigt, at moskéen formår at tiltrække de unge, mener han:

”Her er det afgørende, hvilket sprog imamen og bestyrelsesmedlemmerne bruger, og om de formår at tiltrække unge med deres behov og udfordringer. Og ikke mindst giver de unge ballast til at svare på de mange spørgsmål om, hvordan det er at være muslim, der kommer fra medierne og almindelige danskere, som de unge møder i deres skoler, på deres arbejdspladser m.m.”

”Et andet vigtigt aspekt er at skabe rammer for en demokratisk kultur

i moskéen, hvor alle kan komme til orde og få medindflydelse i beslutningsprocessen: afholdelse af generalforsamlinger invitere til åbne møder, have tilgængelige referater, aflægge årsrapporter, evaluere løbende med videre er nogle af de faktorer, der blandt andet kan sikre gennemsigthed og derved skabe tillid indadtil og udadtil. Og så skal der være plads til uenighed og forskellige holdninger inden for den ramme som hedder sunni-islam, som moskéen repræsenterer.”

Ambassadør for islam

”De unge er en slags ambassadører for deres tro, uanset om de ved det eller ej. Derfor tror jeg moskéens vigtigste opgave er at oplære dem i, hvordan de bliver gode ambassadører for islam i Danmark. Der er rigtig mange aspekter ved at være muslim i den danske kultur, og jeg håber det er med i bestyrelsens visioner, og at de er opmærksomme på hvor stort et ansvar, der hviler på deres skuldre”, siger han og understreger også imamens centrale rolle:

”Imamen har et ansvar for, hvilket budskab der kommer ud, og at der bliver fulgt op på budskaberne. Alle lyt-

ter opmærksomt ved fredagsbønnen, og imamen har god mulighed for at sætte en positiv udvikling i gang.”

”Jeg vil opfordre til, at man ikke kun tænker på sig selv, og på hvordan man oplever det danske samfund, men at man ser sig selv som en katalysator; som en, der kan sætte en forandring igang. Jeg må spørge mig selv, hvordan jeg kan bidrage positivt. Selvfølgelig kan det være svært, og det kræver overskud og indsigt. Jeg tror på, at der vil ske en ændring hen af vejen. Men man kan ikke ændre sammenhængskraften og den positive kulturforståelse på få år - der vil gå årtier. Det er lang en proces,” forudser Naveed Baig.

Moskéen - en katalysator for visdom

I den proces håber han, at den nye moské kan spille en afgørende rolle, som et sted, hvor den enkelte muslim både kan finde fællesskab og lære sig selv at kende:

”En moské er meget mere end et sted, hvor mennesker mødes og beder sammen. Det er Guds hus, et fredeligt sted. Her kan alle komme og bede en bøn til Gud, og du kan finde fællesskab, lære dig selv at kende og udvikle dig,” siger Naveed Baig. Aristoteles sagde: at kende sig selv er begyndelsen til al visdom. Visdom kan ikke måles eller vejes - det er ikke det samme som viden! Visdom er ‘at gøre det rigtige på det rigtige tidspunkt og på det rigtige

sted.’ Det er en blanding af intuition, viden, refleksion, undren, erfaring, føling og sanselighed, visdom skaber rum for forandring.”

Ifølge Naveed Baig er moskéen netop et sted, hvor den enkelte i bønner kan møde Gud og derigennem opnå større visdom: ”Det centrale er det personlige møde med Gud, der fører til selvindsigt og større forståelse af livet. Målet er at nå til enhed med dig selv, dine omgivelser og få del i Guds egenskaber - kærlighed, nåde, barmhjertighed. At vise næstekærlighed og søge godt naboskab er den udvidede betydning af tilbedelse.” Og begge dele kan altså ske i og omkring den nye moské, hvis den udvikler sig, som Naveed håber.

”

Mens andre moskeer ofte er gemt væk i fabrikker eller kælderlokaler, så markerer den her tydeligt, at her er Guds hus, et bedested, som er anerkendt og tilgængeligt for alle.

Fuldstændig klart

*Opgiv ikke din ensomhed
Så hurtigt.
Lad den skære dybere.
Lad den krydre og modne dig
Som kun få menneskelige
Eller selv guddommelige
ingredienser kan.
Afsavnet i mit hjerte
Har gjort mine øjne helt bløde,
Min stemme
Helt blid,
Mit behov for Gud
Fuldstændig
Klart.*

Titusind idioter

*Det er altid en fare
For begyndere
På den spirituelle vej
Når de begynder
At tro og
Opføre sig
Som om de titusind idioter
Som i så lang tid herskede
Og boede
Indeni
Alle sammen har pakket
deres kuffert
Og er rejst væk
Eller
Er døde.*

Shams al-din Hafiz eller Hafez født 1320 i Shiraz i det nuværende Iran, død 1390 i Shiraz var en persisk digter og mystiker.

Shams al-din Hafiz eller Hafez (født 1320 i Shiraz i det nuværende Iran) var en persisk digter og mystiker. I sin samtid blev han anset for at være kætter, men i dag er han anerkendt for skønheden i sin poesi og som oplyst sufi. Hans hovedværk Divan findes i mange muslimske hjem ved siden af Koranen. Ligesom andre sufi-mestre bruger Hafiz vinen som billede på den guddommelige kærlighed, den troende længes efter at beruse sig i.

Digtene til venstre er fra *Titusind idioter. Persiske sufi-digte af Hafiz*. Oversat af Martin Ehrensvärd fra engelsk efter Daniel Ladinsky: *The Subject Tonight is Love*.

Boko Haram

- en trussel mod moderate muslimer

Boko Haram-bevægelsen har skabt stærkere spændinger mellem muslimer og kristne i Nigeria. Men ofrene for gruppens terror er i lige så høj grad muslimer som kristne, og Boko Haram er først og fremmest en trussel mod landets traditionelle tolkninger af islam.

AF MOGENS S. MOGENSEN,
PhD, konsulent og ekstern lektor

En aften for nogen tid siden blev jeg ringet op af en af mine nigerianske venner, der er præst i den lutherske kirke i Maiduguri, hovedstaden i delstaten Borno, ikke langt fra Chibok, hvor Boko Haram i april i år bortførte 276 skolepiger. Han fortalte, at han var født i Chibok, og at 23 af de bortførte piger var hans slægtninge. Han var naturligvis fortvivlet over pigernes grumme skæbne og over den krise, Boko Haram havde kastet Nigeria ud i. Og på mange måder er det også fortvivlende og svært at forstå, hvordan situationen i Nigeria har udviklet sig så kritisk.

Meget så anderledes ud, da min familie og jeg i 1982 kom til som missionsærer. Vi var udsendt af Sudanmissionen, der blev grundlagt i 1911 ud fra visionen om at lægge et bælte af missionsstationer tværs over Sudanbæltet i Afrika syd for Sahara for at vinde afrikanerne for kristendommen og dermed standse islams fremtræ-

gen fra nord. Nigeria var dengang et forholdsvist fredeligt land, hvor knap halvdelen af befolkningen var muslimer, og knap halvdelen var kristne. Nigeria havde 12 år tidligere afsluttet Biafra-krigen, der havde kostet over 1 millioner menneskeliv. Biafra-krigen var en borgerkrig, der primært skyldtes økonomiske, politiske og etniske uoverensstemmelser mellem den sydøstlige provins Biafra, hvor der var fundet olie, og hvis befolkning (især iboer) var de bedst uddannede, og resten af landet.

Lærere og missionærer blandt muslimer

Vi kom for at arbejde i det område i det nordøstlige Nigeria, der i dag er delstaten Adamawa. Nordnigeria var mindre udviklet end de sydlige provinser og uddannelsesniveaet var også lavere i Nord end i Syd. For at dække uddannelsesbehovet valgte mange af de nordlige stater at rekruttere lærere til gymnasier, seminarier

og højere uddannelser fra udlandet ikke i Sydnigeria, men i udlandet, da udenlandske lærere i modsætning til sydnigerianske lærere blot kunne sendes hjem igen, når der var uddannet tilstrækkeligt med nordnigerianske lærere. Kirkerne i Nordnigeria bidrog til denne udvikling ved via missionselskaber at rekruttere lærere fra missionselskabernes hjemlande. Det var baggrunden for, at jeg i fem år var lærer i kristendom på forskellige statslige uddannelsesinstitutioner i Adamawa og der havde gode kolleger i andre fag fra bl.a. Indien og Pakistan. De sidste fem år vi var i Nigeria, var jeg leder af den lutherske kirkes missionsarbejde blandt de muslimske fulaner, der sammen med de ligeledes muslimske hausæer, udgjorde de dominerende etniske grupper i Nordnigeria.

Radikalisering og konflikter

Langt størstedelen af Nigerias muslimer er sunni-muslimer, og islam i Nigeria har historisk set været præget af

I Nigeria spreder den islamistiske gruppe Boko Haram skræk og rædsel med kidnapninger og drab. I april i år blev 276 kristne piger kidnappet af gruppen, og de fleste af pigerne er endnu i Boko Harams fangenskab. Boko Haram betyder "vestlig undervisning forbudt". FOTO: EPA European Press Photo Agency B.V., Scanpix.

”

Flertal af nigerianere: Nej tak til Boko Haram

82 % af Nigerias befolkning har et negativt syn på Boko Haram. Det viser en meningsmåling foretaget af Pew Research Center i april-maj 2014.

Andelen, der har et negativt syn på den voldelige islamistiske gruppe er næsten ens blandt kristne og muslimer: 83 % af de kristne og 80 % af muslimerne i undersøgelsen svarede, at de havde et negativt syn på gruppen.

10 % svarede, at de havde et positivt syn på Boko Haram, mens 8 procent svarede "ved ikke".

Spørgsmålet om Boko Haram indgik i en meningsmåling blandt over 14.000 mennesker i 14 lande med overvejende muslimsk befolkning.

Kilde: Pew Research Center.

Fra Saudi Arabien bragte de med sig tilbage til Nigeria en meget ekstrem udgave af islam, som de videregav især til deres studerende på uddannelsesinstitutionerne.

sufi-broderskaber (især Tijaniyya og Qadariyya-bevægelserne) og af det, man kan kalde folkeislam, med mange uortodokse holdninger og praksisser til følge. I det store og hele har muslimerne levet fredeligt sammen med kristne og tilhængere af traditionelle afrikanske religioner. Men i den tid vi boede i Nigeria kunne vi observere, hvordan indflydelsen fra Saudi Arabien og dens wahhabistiske form for islam voksede, og at de radikaliserede

muslimers kritik af sufisme og folkeislam tog til. I slutningen af 1980'erne oplevede vi, at der kom flere og flere konflikter mellem de forskellige muslimske grupper, og inden for de seneste år har radikaliseringen af grupper af muslimer også ført til voldelige angreb ikke bare på muslimer, men også på kristne. Kulminationen på det er fremkomsten af den ekstreme islamistiske bevægelse, som er blevet kendt under navnet Boko Haram.

”

Boko Haram er en alvorlig udfordring for mainstream islam i Nigeria – et internt opgør om forståelsen af islam, og altså ikke et udtryk for en borgerkrig mellem muslimer og kristne.

Boko Haram blev først for alvor kendt af den nigerianske offentlighed i 2009, da det kom til et sammenstød mellem Boko Haram og politiet, hvor Boko Harams leder blev arresteret og dræbt, og omkring 700 af hans tilhængere blev ligeledes dræbt. Siden da har Boko Haram – med den nye leder, Abubakar Shekau i spidsen – gennemført talrige terrorangreb, rettet mod regeringsinstitutioner som fx skoler,

politistationer og militærinstallationer, mod kristne kirker og muslimske personer, grupper og institutioner, som de ikke sympatiserede med. Bevægelsen står stærkest i det nordøstligste Nigeria, men har i stigende grad været i stand til at gennemføre terrorangreb også i mange andre områder af Nordnigeria og i hovedstaden Abuja, der ligger i det centrale Nigeria.

det betimelige i at bruge vold til at nå dette mål.

Saudiske penge og propaganda spiller ind

For at forstå Boko Harams opståen og udvikling må man naturligvis inddrage de økonomiske, sociale, politiske og etniske spændinger og konflikter i Nigerias historie, men vi må også tage Boko Haram alvorlig som en decideret religiøs bevægelse. Med hensyn til bevægelsens genealogi, så ved vi, at Boko Haram dels står i en tradition blandt muslimer i Nordnigeria, hvor man har været skeptisk over for vestlig uddannelse (og herunder vestlige og kristne værdier), dels i en tradition, som helt entydigt kan føres tilbage til en salafist-bevægelse, som blev grundlagt i Jos i Nordnigeria i 1978 af tilhængere af Sheik Abubakar Mahmud Gumi (d. 1992). Det drejer sig om bevægelsen ”Jama’at ’izalat al-bid’a wa iqamat al-sunna” – dvs., den gruppe som vil fjerne religiøse nydannelser og i stedet etablere profetens sunna, bedre kendt under navnet ”Izala” eller ”Yan Izala”. Gumi, der var stærkt inspireret af wahhabismen og sandsynligvis også blev finansieret af saudiske penge sørgede for, at mange af hans tilhængere fik stipendier, så de kunne studere islam i Mekka eller Medina. Fra Saudi Arabien bragte de med sig tilbage til Nigeria en meget ekstrem udgave af islam, som de videregav især til deres

Islam, magt og politik i Nigeria

Før englænderne erobrede Nordnigeria i 1903, havde det i hundrede år været en del af Sokoto-kalifatet, som Shehu Usman dan Fodio gennem sin jihad i 1804 havde etableret, og som var et af de vigtigste muslimske imperier i Vestafrika i det 19. århundrede. Kalifatet omfattede over 30 emirater i Nigeria og dets nabolande og herskede over ca. 10 millioner undersåtter, der alle var underlagt det traditionelle shari’a-system.

Da Nordnigeria kom under engelsk herredømme, etableredes et indirekte styre, hvor sultanen af Sokoto og hans emirer blev integreret i det engelske styre som en slags embedsmænd med reference til den engelske guvernør. Efter Nigerias uafhængighed i 1960 fortsatte sultanen med at blive betragtet som en vigtig åndelig og religiøs leder, og også emirerne bevarede noget af deres traditionelle stilling, men dog således at regeringen kunne afskedige og indsætte sultaner og emirer efter behov.

Drømmen om en islamisk stat med sharia-lov levede dog videre i visse muslimske kredse.

Vestlig indflydelse bekæmpes med vold

Boko Haram betyder ”vestlig undervisning forbudt”, og som navnet antyder, tager organisationen afstand fra vestlig uddannelse, fordi store dele af undervisningen dér ifølge Boko Haram er i modstrid med islams lære. Boko Haram tager ikke kun afstand fx fra darwinisme, men også fra den videnskabelige forklaring på regn, som ikke svarer til forklaringen i Koranen. Dertil kommer, at mænd og kvinder ifølge Boko Haram ikke må undervises sammen. Boko Haram forbyder også sine tilhængere at lade sig ansætte af regeringen, fordi de ikke anerkender myndigheder, som ikke følger islam: Kun Guds lov har gyldighed. Boko Haram må siges at være en salafistisk gruppe, og i princippet er alle salafister enige om, at enhver ikke-islamisk regering burde fjernes og erstattes af et styre byggende på Koranen og profetens sunna. Det er derimod ikke alle salafister, der vil følge Boko Haram i

Boko Haram, salafisme og wahhabisme

"Boko Haram" er hausa og betyder "vestlig undervisning forbudt". Det er imidlertid ikke nogen dækkende betegnelse, og bevægelsens officielle navn er da også "Jama'atu Ahlis-Sunnah Lidda'awati Wal Jihad", dvs. sunna-gruppen for forkyndelse af jihad.

Boko Haram blev grundlagt i 2002 af Muhammad Yusuf i Maiduguri som en salafistisk bevægelse. Målet var at bringe delstaten Borno under sharia-styre. Salafi, der betyder forfædre eller forgængere, og refererer til de første tre generationer af Muhammeds fromme efterfølgere, er muslimer, som forkaster de fire anerkendte lovskoler og den klassiske islamiske teologi for i stedet at gå direkte tilbage til kilderne, Koranen og profetens sunna.

Blandt salafisternes læremestre er ibn Hanbal (d. 855) og ibn Taymiyya (d. 1328) og ikke mindst Muhammad ibn Abd-al-Wahhab, der har givet navn til wahhabismen (d. 1792). Mens tilhængere kalder sig selv salafister, bliver de ofte af omverdenen også kaldt wahhabister, men wahhabismen er egentlig kun én af flere udgaver af salafismen.

Salafismen går ind for en bogstavelig tolkning af Koranen og sunna og udgør i det hele taget en meget striks og puritansk tilgang til islam. Hvad salafisme går ud på, kan man danne sig et godt indtryk af ved at studere de religiøse og politiske forhold i Saudi Arabien. Men der findes endog salafister, som mener, at man ikke i Saudi Arabien er gået vidt nok med hensyn til praktiseringen af islamisk lov.

I 1990'erne begyndte nogle salafister at fokusere på jihad, og der opstod en gren af salafismen, kaldet jihadi-salafisme, som Boko Haram kan siges at være eksponent for.

studerende på uddannelsesinstitutionerne. I løbet af 1990'erne opstod der imidlertid konflikter og splittelser i Izala-bevægelsen, og en af grupperne gennemgik en ekstrem radikaliserings og udviklede sig til terrorbevægelsen Boko Haram.

Boko Haram truer mainstream islam

Boko Haram er først og fremmest en alvorlig udfordring for mainstream islam i Nigeria – et internt opgør om forståelsen af islam, og Boko Haram-konflikten er altså ikke et udtryk for en borgerkrig mellem muslimer og kristne. Det tyder da også på, at der er flere muslimske end kristne ofre for Boko Harams terror. Men ikke desto mindre har Boko Harams angreb også på kirker og kristne bidraget til at øge spændingerne mellem muslimer og kristne i Nigeria. Den nigerianske regering under ledelse af den kristne præsident Jonathan Goodluck har ikke haft nogen heldig hånd i håndteringen af Boko Haram. Korruption i regering, militær og politi har svækket Goodlucks autoritet og vanskeliggjort en effektiv bekæmpelse af Boko Haram. Noget tyder på, at den bru-

talitet, som politi og hær har udvist i kampen, og som måske også har ramt uskyldige, kan have været med til at radikaliserer Boko Haram yderligere.

Fra kristen og muslimsk side er der blevet taget en række initiativer for at bidrage til en mindsning af de spændinger mellem muslimer og kristne, som bl.a. Boko Harams terror har ført til. Således har især Project For Christian Muslim Relations in Africa (PROCMURA), der har afdelinger også i Nigeria, til stadighed forsøgt at bringe kristne og muslimske ledere på nationalt plan sammen til en fælles drøftelse af, hvordan de kan bidrage til fred og forsoning. Også på lokalt plan er der en række dialoginitiativer. Kort efter at den kristne studenterbevægelse i Nigeria (NIFES) havde oplevet, at syv af deres medlemmer var blevet ofre for et Boko Haram-angreb, tog de på en række uddannelsesinstitutioner initiativ til dialog med ledere fra muslimske ungdomsgrupper for at fremme fredelig sameksistens.

Da min nigerianske ven, præsten med rødder i Chibok, ringede til mig for et stykke tid siden, så situationen på mange måder håbløs ud, både for de bortførte piger og for det fremti-

dige forhold mellem kristne og muslimer. Men der er stadig stemmer i Nigeria, der taler dialogens sag og insisterer på at give håbet det sidste ord. De sidste ord, min ven nåede at sige til mig, inden vores korte samtale var slut, lød: Fortsæt med at bede for pigerne og for Nigeria!

”

... på mange måder er det også fortvivlende og svært at forstå, hvordan situationen i Nigeria har udviklet sig så kritisk.

Boganmeldelse: Aminah Tønnsen blev muslim for over 30 år siden og har lige siden brugt en stor del af sin tid på at besvare angreb og anklager fra både fordomsfulde gammeldanskere og muslimske nydanskere. I sin seneste bog kombinerer hun erindringer og teologisk debat, så ingen er i tvivl om, at det kommer fra hjertet!

En bog, der skal læses med

åbent sind og hjerte

AF MALENE FENGER-GRØNDAHL
Journalist og forfatter

Mens medierne flød over med bekymrende beretninger om unge muslimer, der drog fra Danmark til Syrien for at kæmpe på de islamiske oprøreres side, udgav den danske debattør, forfatter og mangeårige fortaler for en afbalanceret dansk udgave af islam, Aminah Tønnsen, en ny bog. Og mens medierne nogle måneder senere beskrev, hvordan medlemmer af den såkaldte islamistiske oprørsgruppe Boko Haram havde bortført flere hundrede kristne skolepiger i Nigeria, lå bogen formodentlig urørt hen på en del avis-redaktioner.

Enkelte steder besluttede redaktørerne at få den anmeldt, og anmelderne var generelt ikke ligefrem positive. Blandt andet blev Aminah Tønnsen beskyldt for at underbetone islams voldelige elementer og for at romantisere Koranen og dens budskab. Anmeldernes dom var forudsigelig og minder en del om de reaktioner, Aminah Tønnsen har fået på flere af sine tidligere bøger og på en del af sine mange, mange debatindlæg

og kronikker om islam, som hun har forfattet de seneste årtier. Samtidig har Aminah Tønnsen ofte måttet tage imod hård kritik fra sine trofæller, typisk muslimer med ikke-dansk baggrund, som har anklaget hende for at udvande islam og fortolke religionen for meget i overensstemmelse med dansk kultur og demokratiske værdier.

Dobbelt krydsild

Denne dobbelte krydsild – mellem ikke-muslimer, der angriber Aminah Tønnsens teologi og holdninger for at være naive og romantiserende, og muslimer, der anklager hende for at være for sløset og repræsentere en islam light, der i alt for høj grad er et produkt af sin tid og sin kulturelle kontekst – er måske mere end noget andet det, der har kendetegnet Aminah Tønnsens offentlige virke og hendes liv som muslim i Danmark. Hvordan Aminah Tønnsen har formået at blive stående midt i krydsilden og bevare både roen og troen, kan man læse om i hendes nyeste bog "Islam –

min hjertesag". Det er en omfangsrig bog, som placerer sig et sted mellem erindringer, debatindlæg og teologiske refleksioner, og den kan nok på mange måder siges at være et monument over hendes liv og hendes offentlige virke.

Opgør med patriarkalske traditioner

Bogens titel siger i sig selv en hel del om både forfatteren og bogen: "Islam – min hjertesag". Aminah Tønnsen beskriver sin opvækst i en dansksindet lærerfamilie i Flensborg, sine ungdomsår, hvor hun stifter familie i Marokko, og sin beslutning om at blive muslim.

Herefter følger beskrivelser af hendes stædige og vedholdende engagement i religionsdialog, undervisning og oplysning. Siden hendes beslutning om at blive muslim har stort set alt, hvad hun foretager sig, islam som overskrift. Det gælder både hendes engagement i religionsdialog, hendes forsvar for religiøse minoriteters rettigheder og hendes forsøg på

at udvikle og legitimere en tidssvarende tolkning af islam, som hverken indbefatter patriarkalsk tankegods fra Mellemøsten eller misbrug af Koranens umiddelbart barske passager til at retfærdiggøre vold mod kvinder og anderledes troende.

Sidste del af bogen er især præget af Aminah Tønnsens forsvar for islam som en fredelig religion, der stemmer fint overens med menneskerettigheder og demokrati, og af hendes stillingtagen, hvordan man som dansk muslim kan leve som aktiv samfundsborger – og med afsæt i islam være med til at udvikle samfundet til at blive både mere rummeligt og mere

socialt ansvarligt. Der er fx afsnit om højtider i flerreligiøse samfund, venskab mellem muslimer og ikke-muslimer, islamisk vielse, homoseksualitet, faste om sommeren, halalslagtning og begravelse.

En ensom kamp

Det er tydeligt, at det på mange måder er en ensom kamp, Aminah Tønnsen kæmper, og hun bruger da også (rigeligt) meget plads på at beskrive de mange angreb, hun er blevet udsat for i den mediebarne debat, hvor islam ofte er blevet udskreget som hovedfjende nr. 1 for det danske samfund og de vestlige værdier. Der er heller

ingen tvivl om, at mange af de påstande, der er blevet fremsat om islam, er både uvederhæftige og langt fra holder teologisk vand, og det er respektindgydende, at Aminah Tønnsen har brugt – og fortsat bruger – så meget tid og energi på at udlægge islam på en anden – og mere teologiske holdbar – måde.

Mens denne anmeldelse blev skrevet, kunne man fx på hjemmeside for Islamisk Studiebogssamling, som er skabt og drives af Aminah Tønnsen, læse hendes klare afvisning af, at Boko Haram kan forklare eller forsvare deres handlinger med henvisning til islam: Under overskriften ”Boko

Aminah Tønnsen, f. 1948, dansk forfatter. Aminah Tønnsen er født i Sønderborg og voksede op i Flensborg. Hun blev korrespondent i 1967 og har boet i Marokko 1970-1978.

Siden hun blev muslim i 1983, har hun udgivet en række bøger og holdt utallige foredrag om islam i menigheder, foreninger, lærerseminarier, gymnasier, folkeskoler m.v. Hun har desuden siden 1997 deltaget aktivt i projekter vedr. religionsdialog, mangfoldighed og antidiskrimination, både herhjemme og på europæisk plan. Aminah Tønnsen modtog 2011 Dansk Forfatterforenings fredspris.

Nu har den mangeårige fortaler for en afbalanceret dansk udgave af islam, skrevet en ny bog: *Islam - min hjertesag*.

Du kan læse mere om og af Aminah Tønnsen på www.islamstudie.dk.

”

Siden hendes beslutning om at blive muslim har stort set alt, hvad hun foretager sig, islam som overskrift.

”

Også uger og måneder efter, at jeg læste bogen første gang, er det hendes beskrivelser af den personlige vej til troen, der sidder tilbage i mig.

Harams handlinger har intet med islam at gøre” har hun samlet en række links til artikler fra udenlandske medier, hvor det forklares, hvorfor Boko Haram ikke med rette kan kaldes islamisk, og hvorfor deres voldelige og brutale metoder ikke kan forsvares med henvisning til Koranen.

Problematiske teologiske forsvar

Hensigten er al ære værd, og det er tydeligt, at der er tale om en hjertesag. Personligt kan jeg heller ikke tro, at den nådige og barmhjertige Gud, som ’taler’ i Koranen, vil bifalde Boko Harams gerninger. Men samtidig er det lige præcis Aminah Tønnsens teologiske forsvar for islam som fuldt ud foreneligt med moderne demokrati, menneskerettigheder og dansk kultur, der efter min mening er bogens mest problematiske element. For selv om argumentationen er lødig, finder jeg den også sine steder lidt letkøbt, og jeg sidder tilbage med en fornemmelse af, at hun i forsvaret for sin egen udlægning af islam præsenterer modparterens synspunkter på en ikke helt rimelig måde. I hvert fald kender jeg muslimer og muslimske lærde, der også på lødig vis kan argumentere for andre udlægnings end Aminah Tønnsens, og jeg føler mig ikke overbevist om, at jeg har fået en grundig diskussion af de teologiske spørgsmål.

Stærk hjertesag

Islam er nemlig for Aminah Tønnsen først og fremmest en hjertesag – helt som titlen så præcist beskriver – og det er netop i hendes beskrivelse af religionen som en subjektiv hjertesag,

der holder hende fast på at søge efter retfærdighed og social ansvarlighed, at bogen står stærkest. Også uger og måneder efter, at jeg læste bogen første gang, er det hendes beskrivelser af den personlige vej til troen, der sidder tilbage i mig. En vej, som jeg både kan spejle mig i, undres over, fascineres af og kun kan have respekt for. Andre dele af bogen vil jeg hellere (nøjes med at) læse som debatindlæg i aviser og på hendes hjemmeside – ikke mindst fordi de efter min mening bryder bogens erindrings-flow og dermed også risikerer at gøre læseoplevelsen mindre.

Opslagsværk og trosfortælling

Samtidig er bogen – og dens lange undertitel (Baggrund og kulturmøder - Islam med nye øjne - Islam i en dansk hverdag) – nok også et næsten uundgåeligt resultat af den måde, Aminah Tønnsens møde med islam har præget hele hendes liv og hendes offentlige virke. Bogen fremstår derfor også som et monument over en imponerende indsats og en form for opslagsværk, hvor man kan slå op og læse, hvad en engageret dansk muslim mener om stort set alle de temaer, der igen og igen popper op i den medieårne debat om islam. Som en fortælling om, hvordan troen kan blive en ledestjerne og en styrke på en vej fuld af modgang er Aminah Tønnsens bog stærk og interessant.

Tak for inspirationen!

Det stærke er, at den sikkerhed i troen, som Aminah Tønnsen beskriver, fremstår som en ægte sikkerhed og

ikke som en camoufleret tvivl, der driver hende til at fordømme anderledes troende. Som hun skriver:

Jeg udelukker dog ikke, at andre kan finde deres vej inden for andre traditioner. For mig er det vigtige ikke, at så mange som muligt bekender sig til religionen islam. Det vigtige er, at så mange som muligt finder vej til det guddommelige, til gudhengivelsen, og at de finder den vej, der giver dem fred i sjælen, lindrer deres smerte og hjælper dem igennem livet.

Læser man bogen med denne passus i baghovedet – og med åbent sind og hjerte – kan den være til stor inspiration på troens og religionsdialogens vej. Så tak for det!

Aminah Tønnsen: *Islam – min hjertesag. Baggrund og kulturmøder. Islam med nye øjne. Islam i en dansk hverdag.* Mellemsgaard, 2014. 387 sider.

Fordybe forundringen

*Døden er en gave til os,
Men vores vægtskåle
er ude af balance.*

*Kroppens forgængelighed
Burde give os større klarhed og
Fordybe forundringen
i vores sanser og øjne
Over denne mystiske eksistens
som vi er fælles om
Og med sikkerhed
kun er på rejse igennem.
Hvis jeg var i tavernen i aften,
Ville Hafiz bestille en omgang,
Og mens mesteren hældte op,
ville jeg blive mindet om
At alt jeg ved om livet
og mig selv er at*

*Vi blot er et strejf
af gylden vin i luften
Mellem Hans kande og Hans krus.
Hvis jeg var i tavernen i aften,
Ville jeg give omgange
til hele verden,
For vores ægteskab
med den grusomme skønhed
Som er tid og rum,
kan ikke vare særlig længe.
Døden er en gave til os,
Men vores sind er ude af balance.
Den forunderlige eksistens
og forgængelighed
Som formerne har,
Får altid de oplyste til at
Synge og le.*

Fra: *Titusind idioter. Persiske sufi-digte af Hafiz.*
Oversat af Martin Ehrensvård fra engelsk
efter Daniel Ladinsky: *The Subject Tonight is Love.*

Pave Frans

- en stærk spiller på religionsdialogens bane

Da Pave Frans blev udnævnt for omtrent halvtandet år siden, var de fleste nok mest optaget af, hvordan han ville gribe den katolske kirkes interne anliggender an. Men han har vist sig som en pave, der engagerer sig mindst lige så meget udadtil i menneskeheden fælles udfordringer. Blandt andet ved at involvere sig i religionsdialog.

AF MALENE FENGER-GRØNDAHL
Journalist og forfatter

”Hvem er han? Hvad kan han? Hvad vil han?” Spørgsmålene var mange, da Pave Frans trådte frem på balkonen over Peterskirken sidste år i marts og hilste på folk for første gang. Hans ydmyge, lidt generte væsen kombineret med hans ligefremme facon og hans enkle og klare udtalelser gjorde med det samme stort indtryk både på katolikker og ikke-katolikker. Mange ikke-katolikker, der – måske med en blanding af skadefro, nyfigenhed og velpliceret forargelse – har fulgt den katolske kirkes vanskeligheder gennem de senere år, har måske nok lagt mærke til, at pave Frans har givet den katolske kirke mere positiv medieomtale end sin forgænger. Derimod har færre sikkert lagt mærke til, hvordan pave Frans i løbet af sit første år i embedet har markeret sig - ikke revolu-

tionerende, men markant og væsentligt – inden for religionsdialogen, ikke mindst i forhold til jøder og muslimer.

Jødisk engagement i Argentina

I sin tid som ærkebiskop i Buenos Aires og kardinal i Argentina var pave Frans engageret i tæt dialog med Argentinas jødiske samfund, bl.a. besøgte han flere gange synagoger. Og da et jødisk kulturcenter i 1994 blev ramt af et terrorangreb (som resulterede i 85 døde og over 100 sårede), mødte han op og viste sin solidaritet. Det var dengang han hed Jorge Mario Bergoglio. Efter sin udnævnelse som pave inviterede han en gruppe af angrebets efterladte i audiens hos sig i Vatikanet. Mange i de jødiske samfund har bemærket, at pave Frans også har haft et tæt personligt forhold til flere jøder, især den jødiske rabbi Skorka

– en betydningsfuld person i det jødiske miljø i Argentina. I 2010 udgav de sammen en bog om deres religiøse dialog. Bogen, der er oversat til “Om himlen og jorden”, baserer sig på deres møder gennem næsten 15 år. Møderne fortsætter, selv om de ikke kan være lige så hyppige som tidligere, og de fælles markeringer af religionsdialogens betydning har de to tilsyneladende også tænkt sig at fortsætte med. Det var således et stærkt signal fra de to, at pave Frans under sit besøg i Israel og Palæstina i slutningen af maj blev ledsaget af netop rabbi Skorka. At der er brug for dialogen var tydeligt: I ugerne op til pavens besøg blev kirker i Jerusalem sprayet til med skældsord, og jødiske ekstremister truede kristne præster på livet og spyttede efter dem på gaden.

Et halvt års tid efter sin udnævnelse kårede nyhedsmagasinet Time Pave Frans som årets person 2013.

”

Som pave har han imidlertid allerede bevist, at han forstår betydningen af dialog mellem kristne og muslimer.

Åndelig korsfarer for dialog

Under pave Frans' besøg i Israel og Palæstina, mødte han også Jerusalems mufti. Dette møde var af stor betydning ikke mindst som en understregning af, at paven også vægter dialogen med islam og forholdet til verdens muslimer højt. Pave Frans' CV var nemlig, da han blev udnævnt for halvandet år siden, tyndere i forhold til islam end til jødedommen. Det skyldes nok især, at islam ikke spiller nogen særlig rolle i Latinamerika, og derfor har der ikke været oplagte anledninger for ham at gå i dialog med muslimer i løbet af sin tid som ærkebiskop i Buenos Aires. Som pave har han imidlertid allerede bevist, at han forstår betydningen af dialog mellem kristne og muslimer.

I den hellige Frans' fodspor

Da han som den første pave nogensinde valgte navnet Frans, lagde mange vægt på, at det måtte have med helgenen Frans af Assisi vægt på fattigdom at gøre – og det har det helt sikkert også. Men lige så relevant er det at lægge mærke til, at Frans af Assisi som aktiv og frygtløs missionær blandt muslimer valgte en helt anden tilgang til anderledes troende end stort set alle andre kristne på sin tid. Mens andre anså muslimerne for at være kættere og hedninge, som det var nødvendigt at bekæmpe med sværdet, besluttede Frans at blive en åndelig korsfarer. I 1219, under det 5. korstog, rejste han direkte ind i krigszonen sammen med nogle få udvalgte følgesvende for at mødes med den egyptiske sultan, og han slap fra mødet med livet i behold. Udokumenterede legender påstår, at

sultanen – påvirket af Frans – konverterede til kristendommen på sit dødsleje. Det virker ikke overvældende sandsynligt. Men det virker sandsynligt, at Frans forsøgte at omvende ham. Siden har det religionsdialogiske felt forandret sig meget. Men meget tyder på, at pave Frans lader sig inspirere af sin navnefælle, når det gælder mødet med anderledes troende. Han har sagt tydeligt, at evangelisering og religionsdialog hører sammen. Han står altså ved, at han anser kristendommen for at være sand og ønsker at dele sin glæde over evangeliet med andre – også ikke-kristne. På samme tid møder han dem fredeligt og med respekt og ønsker ikke mindst, at religionsmødet skal blive en ressource, der kan skabe fred. Da det internationale samfund truede med at bombe Syrien, opfordrede han alle troende til

at bede for fred, og på sine møder med religiøse ledere inden for jødedom og islam har han gjort klart, at kun ved at stå sammen er det muligt at skabe en mere fredelig verden.

Muslimske brødre og jødiske fædre

At pave Frans prioriterer den interreligiøse dialog højt markerede han allerede i sine første dage som pave. Ved hans indsættelse den 19. marts 2013 var der mange repræsentanter for både forskellige kristne kirkesamfund og for andre religioner til stede, og pave Frans udtalte, at han under messen kunne føle deres åndelige nærvær. Dagen efter – den 20. marts – mødtes han med religiøse ledere fra andre trossamfund, både kristne, muslimske og jødiske ledere og sagde meget tydeligt, at han var fast besluttet på at fortsætte den interreligiøse dialog. Han talte om de unikke åndelige bånd mellem kristne og jøder og fulgte det siden op med udtalelser om ”vores muslimske brødre” og ”vores jødiske fædre og brødre”.

Især i forhold til islam har pave Frans formået at etablere et bedre forhold til højtstående muslimske ledere end det lykkedes pave Benedikt. Det skyldes nok både pave Frans’ stil, men også, at hans teologiske vurdering af islam kan siges at være mere positiv end sin forgængers. I sin apostoliske formaning, ”Evangeliets glæde”, der udkom i november 2013, har han bl.a. betonet, at islam baserer sig på kristen lære – et modigt udsagn, – og at muslimer også tilbyder den barmhjertige og nådige Gud.

Fodvaskning i fængsel

Desuden har han i praksis vist, at han er optaget af almindelige muslimers velbefindende. Ved afslutningen af ramadanen, Eid ul-fitr, i juli sidste år, sendte han et åbent personligt brev til alle muslimer. Desuden var der en stærk symbolik i, at han under Skærtorsdagens traditionelle fodvaskning

sidste år ikke vaskede 12 højtstående gejstliges fødder, men i stedet vaskede fødder på 12 indsatte i et fængsel i Rom, heraf to muslimer. Også hans tale på Lampedusa i juli sidste år, hvor han opfordrede Europa til at tage ansvar for de mange desperate flygtninge, og hans uddeling af julepakker til 2000 immigranter, heraf mange muslimer i et herberg tæt på Vatikanet, har sendt et klart signal. Et signal om, at pave Frans ønsker, at religion skal være en positiv kraft, der kan mobilisere mennesker til at kæmpe for en bedre og mere retfærdig verden.

Høj stjerne hos jøder

Også i forhold til det jødiske samfund har det gjort indtryk, at pave Frans ikke blot har fortsat sine forgængers indsats for at holde de diplomatiske forbindelser åbne, men at han også har vist konkret støtte til jøder, der føler sig trængt – endda i et overvejende katolsk samfund. Den Jødiske Verdenskongres’ præsident Ron Lauder mødtes med Pave Frans i september 2013 og udtrykte bekymring over, at den polske regering ville forbyde rituelle slagtinger. Pave Frans lovede, at han ville gøre, hvad han kunne, og kort efter begyndte polske katolske bi-

skopper offentligt at protestere imod regeringens planer. Det var medvirkende til, at regeringen trak lovforslaget tilbage. Om pave Frans direkte har haft noget med sagen at gøre, vides ikke, men det er mange jøder overbevist om, at han har.

Til kamp for fred

Pave Frans’ udtalelser og handlinger på det religionsdialogiske felt har af født positive reaktioner, men også fremkaldt kritik. En meget berømt konvertit fra islam til katolicismen, der er kommet til Italien som migrant fra Egypten og blev døbt af Pave Benedikt, har f.eks. offentligt frasagt sig sin tro i protest over det, han opfatter som Pave Frans’ alt for positive indstilling til islam. Mon ikke også Frans af Assisi dengang i 1219 med sin rejse til den egyptiske sultan fik enkelte trosfæller til at reagere lige så skarpt? Men pavens navnebror efterlod sig et eksempel, som har fået stor betydning - og som kan få endnu større betydning, hvis pave Frans fortsat tør lade sig inspirere af det.

Dele af denne artikel har været trykt på www.religion.dk.

”

Han (pave Frans) har meget tydeligt sagt, at evangelisering og religionsdialog hører sammen.

Bog anmeldelse: Kan man være både kristen og muslim? Naser Khaders nyeste bog giver et billede af de udfordringer, der opstår, når man står midt imellem to religioner og kulturer og ikke vil vælge den ene frem for den anden.

At stå midt imellem

AF LARS BUCH VIFTRUP
Præst og medlem af redaktionen

“Jeg er en demokratisk, kulturkristen muslim, alle dele i rigt mål og til inderste kerne”. Sådan konkluderer Naser Khader sin livsopfattelse allersidst i bogen. Og rammer derved ind i nerven af de religionsteologiske spørgsmål, der opstår i en globaliseret verden, hvor religionerne mødes som aldrig før, og det bliver vanskeligt at holde vandtætte skodder mellem dem. Kan man tilhøre flere religioner på en gang? Kan man vælge en religion som den primære og andre som sekundære? Bliver det vigtigere end nogensinde at markere ens identitet i mødet med de andre? Eller bliver alle religioner i sidste ende blot inspirationskilder for det enkelte individ?

Tredjegrads-imamer og ringe kirkegang

Khader bruger i overført betydning det islamiske begreb Dar al-Islam, som betyder Islams hus, det område, hvor de islamiske regler gælder, om den religiøse livsverden, som islam

er, og som han er en del af. På samme måde overfører han begrebet på kristendommen, som et udtryk for den kristne livsverden, han også er blevet en del af. Khader er meget kritisk over for islam og beskriver islams hus som forfaldent. “Til dem, der måtte hævde, at islam kritiseres alt for meget og er offer for en hetz, må jeg bare sig: Nej! Vi mangler i den grad saglig og regulær kritik” (s. 152). Som et dansk eksempel på hans kritik, kan man f.eks. nævne hans vurdering af de danske imamer: “På nuværende tidspunkt har vi kun tredjegrads-imamer i Danmark, der ikke bare mangler teologisk uddannelse, men som ligeledes ofte taler med flere tunger”.

Derimod har han fået meget stor sympati for den lutherske kristendom, han har mødt i Danmark, og beskriver det kristne hus som pænt og velholdt. Hans største bekymring synes at være, at vi danskere ikke er nok bevidste om kristendommens store betydning for vores kultur, og det er næsten rørende, når han skriver: “Det er beklageligt, at

ikke flere går i kirke”.

Muslim på trods

Alligevel har han valgt at forblive muslim og at kæmpe for, at islam kan reformeres. “Jeg vil være med til

at ændre tingene indefra, og kristendommen er en god inspiration. Der er så mange områder, vi lader os inspirere fra, hvorfor ikke også fra religion til religion?” (s. 207). Og det er jo et rigtig godt spørgsmål! For selvfølgelig kan vi lade os inspirere af andre religioner. Det er måske ikke svært at acceptere, når det er vores religion andre lader sig inspirere af, men magasinet IKON er jo fuld af beretninger om kristne, der er blevet inspireret af hinduisme, buddhisme, islam og meget andet. Religion bliver alt for ofte et redskab i en identitetspolitik, hvor man skal skabe meget klare skel mellem hinanden. Men det er jo sjældent så simpelt, og troen kan aldrig defineres alene ved én markeret identitet. Det er denne bog et godt eksempel på. Og samtidig et eksempel på den af-søgning af identitet, der nødvendigvis må ske, når man skal finde ud af, hvor man hører til, når alting ikke bare giver sig selv.

Kierkegaard som salafist

Med Khader er der tale om en muslim, der har taget tilbundsgående livtag med kristendommen. Og derfor bliver det lærerigt både for muslimer og kristne at læse hans tanker, fordi han kender begge religioner indefra. Når man læser bogen, får man ind imellem den følelse, at den er skrevet til et kristent publikum, andre gange, at den er henvendt til muslimer. Som kristen kan man umiddelbart lære

mest af hans indføring i islam og de nye tendenser og udfordringer, som islam står med i dag. F.eks. er det nyt for mange danskere at få denne vurdering af: “den vigtige rolle, som satellitkanaler som Al-Jazeera og Al-Arabiya spiller i kampen mod islamisme. Der er ingen grund til at være bange for deres propaganda”. Samtidig er det jo interessant at få spejlet ens egen religion fra muslimsk hold, som når han kalder Søren Kierkegaard for en salafist og læser Grundtvig som en, hvis tanker om den rummelige folkekirke måske endda ville kunne rumme islam.

Men først og fremmest er bogen et vidnesbyrd om de udfordringer, muslimer oplever i mødet med en vestlig kultur svøbt i kristne værdier. Hvor langt kan man som muslim gå i sin inspiration fra denne kultur uden at miste det, som er islams væsen? Kan man som Khader, hævde, at man er muslim til den inderste kerne og samtidig kulturkristen til den inderste kerne?

Muslimske kulturer under pres

Som kristen kan man jo ikke vurdere, hvad der er rigtigt at gøre for muslimerne. Vi kan ikke vurdere, om Khaders tilgang er en mulighed for islam, eller om det er et nødvendigt opgør, hvis islam skal overleve i en moderne verden, hvor sharia ikke kan gøres gældende som samfundsmodel for alle. Det er åbenlyst, at der er store modsætninger mellem Khaders vision

for islam og mange traditionelle tolkninger. Det er også åbenlyst, at modsætningen i mange tilfælde handler om islamiske og vestlige kulturer, der indtil for nyligt levede meget mere adskilte, som nu i globaliseringens tidsalder mødes og støder sammen. Og i dette møde er der lige så indlysende skævheder. Den vestlige verden er langt rigere og politisk mægtigere. Og så er det især muslimer, der er kommet på udebane, idet det er muslimer, som er flyttet til Vesten og her er minoritet. Det er og bliver de muslimske kulturer, der er under pres. I denne kontekst er det nemt at blive dømt forræder, når man som Khader åbner sig for den kultur og religion, der udfordrer en, og derfor er det måske også svært at se, hvordan Khaders tilgang kan komme til at stå i spidsen for den store reformation af islam.

Men man må tage hatten af for det mod, han udviser, når han trodser al den modstand, han møder fra muslimsk hold. Det er aldrig nemt at stå midt imellem. Men hvor er der mange, der gør det i dag, og det er ikke kun muslimer.

Naser Khader:
Bekendelser fra en kulturkristen muslim.
Kristeligt Dagblads Forlag 2013, 215 sider.

”

Troen kan jo aldrig defineres alene ved én markeret identitet.
Det er denne bog et godt eksempel på.

Velkommen Elise!

Siden 15. august i år har Elise Trøllund Engrob Kokholm været ansat som barselsvikar for Merete Juel Povlsen, der har stillingen Fagkonsulent for IKON og Danmission. Elise har tidligere været aktiv som medarrangør af uddannelsesforløbet Dialogpiloterne, der som navnet antyder, er et uddannelsesforløb i dialog. Derudover har hun været volontør på det sydindiske og Danmission-støttede dialogcenter Quo Vadis i Tiruvannamalai.

Elise har en kandidatuddannelse i mellemøststudier, som hun har bygget

oven på en bachelor i religionsvidenskab.

Under kandidatuddannelsen var Elise i praktik i en boligforening. Her lavede hun en bog, der indeholder 16 interviews med beboere om deres forhold til "hjem". Idéen til bogen var inspireret af IKONs arbejde med dialog og livsfortælling. Elise beskriver det som utroligt inspirerende at møde mennesker med meget forskellige baggrunde i deres eget hjem.

"De erfaringer jeg har gjort mig indtil videre, håber jeg er gavnlige i

jobbet. Men jeg glæder mig også til at lære meget nyt og blive udfordret og inspireret, og håber jeg også selv kan give noget tilbage. Det er meget meningsfuldt at have et arbejde, der i den grad handler om det menneskelige møde", siger Elise.

Meditation over Sura 1 - Åbningen Al-Fatiha

AF THEODOR JØRGENSEN
Professor emeritus, dr.theol

I den nådige og barmhjertige Guds navn.

Tænk, at vi må kalde dig ved navn, Gud, at du har lagt dit navn i vor mund, så vi med vore menneskeord må kalde på dig, bede til dig, lovprise dig. Og gøre det i tillid til din nåde og barmhjertighed. For at vi må kalde på dig ved dit navn, betyder jo, at du på en måde har lagt dig selv på vor tunge. Det er nåde, at du er kommet os så nær, og det er barmhjertighed, at vi må hvile i dit navn, når vi tager det i munden, hvile i det som omsluttet af dig. Når vi taler i dit navn, ved vi os sammen med dig og dig sammen med os. Derfor

Lovet være (du) Gud, alverdens Herre, Den Nådige og Den Barmhjertige, herskeren på dommens dag!

Vi bekender dig som alverdens Herre, vi tiltror dig al magt i Himlen på jorden, men der kan være dage i vort liv, hvor vi kommer i tvivl ved at se os om i verden. Hvem har magten, spørger de andre os, de, der benægter din eksistens: Er det ikke denne verdens magter, kapitalen, markedet, våbnene, der har magten? Og det er vanskeligt for os at give dem svar, for det, de spørger os om "Hvor er din Gud", det spørger vi jo også selv ind imellem: Hvor er du, Gud, med din almagt i denne verdens magtkampe, hvor er du? Og når livet går os selv imod og ramler for os ved sygdom eller anden modgang, ved det alt for tidlige tab af et kært menneske, så spørger vi igen: Hvor er du, Gud? Det er, som om du har forladt os og overladt os til os selv.

Men så ved vi jo også af egen erfaring, at du, når du synes langt borte, pludselig kan være os ganske nær med trøst, med mod, med håb. Du rejser os igen. Da mærker vi din nåde. Og da kan vi grunde over, om du er alverdens herre på en helt anden måde end andre herrer, end denne verdens magthavere. At din almagt er af en anden art, en almagt, der vil tage del i vor svaghed, gøre sig ét med den, tage vore anfægtelser på sig. Og at netop dette er din nåde og din barmhjertighed, at du går med os i medgang og modgang. For det er jo ofte i modgangen, at vi mærker din nærhed mest.

Hvordan vil du da herske på dommens dag? Den dag har vi svært ved at forholde os til. Hvornår er den? Er ikke hver dag på en måde en dommedag, hvor vi drages til ansvar for vort liv, som vi lever det for dit ansigt? Og er ikke vor egen dødsdag den endegyldige dag for dommen over vort liv? For da kan intet gøres om. Døden gør os til dem, vi er. Hvordan hersker du på den dommedag, som vor egen dødsdag er? Vi ved fra de hellige skrifter, at der også er en dommedag i vente ved tidernes ende, hvor hele verden skal dømmes. Men det er så svært at forholde sig til tidernes ende, når ens egen tids ende er helt anderledes nært forestående. Og hvad der bevæger os, er uroen ved, om den dom, du fælder her og nu og ved vores egen død, vil adskille sig fra den dom, du fælder, når du åbenbarer dit herredømme på dommens dag ved tidernes nede. Vil der være forskel på din nåde og barmhjertighed her og nu og til den tid? Det spørgsmål søger vi svar på hos dig, Gud, for

Dig tjener vi, og dig beder vi om hjælp. Led os ad den lige vej!

Den lige vej fra jord til himmel, den vej, lærken benytter sig af, når den lovsynger dig. Ja, led os ad den vej, for at vi må komme dig nærmere. Men i vor vandring er vi stadigvæk bundet til jorden, og også dér har vi behov for at blive ledet af dig, for hvor let farer vi ikke vild!

Men hvad er den lige vej, Gud, som du vil lede os ad? De veje, hvor vi mærkede din førelse, var jo ofte for os at se krogede veje, omveje, fyldt af forhindringer, hvor fristelsen snarere lå for os i den vej, der forekom os lige og bred. Har du en anden forståelse af, hvad en lige vej er? Og er din nåde betinget af, om vi finder den vej, for så ville vi ofte blive fortvivlede? Eller er det netop din nåde, at du selv er vejen og leder os til sandheden og livet? Vi magter jo ikke at finde den selv. Gang på gang må vi sige: ”Vi kender ikke vejen. Vis os den.”

***ikke den, der følges af dem,
som vreden rammer, eller af de vildfarne.***

Hvad er det for en vej, Gud? Og hvem er de, der følger den? Og hvem er de vildfarne? Hvis vrede rammer dem? Er det din? Og hvis det er din, hvor er så din nåde og barmhjertighed overfor dem? Hvordan forliges din nåde og barmhjertighed med vreden, hvis vreden er din? Er du delt?

Vi spørger ud af en angst. For hvordan kan jeg vide, om jeg er på den vej, du anser for den lige, og ikke på den vej, som din vrede rammer? Ser vi os selv i øjnene, må vi bekende, at vi gang på gang fór vild. Er der tilgivelse hos dig – også på dommens dag i vore liv og i verdens liv? Hvis ikke, så forstår vi ikke din barmhjertighed og nåde. O Gud, vis også dem barmhjertighed og nåde, der farer vild, og vis os den, du højlovede Herre over alverden.

